

מי אתה, מר ספיר?

ספיר

שאנו רואים כאן — כשעל עניינים כליכך חשובים כמו האב"טלה ותוספת-היוקר מדברים בפורום נכבד של 8, 10 או 12 חברי-כנסת. זה אינו מוסיף כבוד — לא לדמוקרטיה, לא לכנסת ולא למדינה בכללה.

קריאה: יש יותר!

אורי אבנרי: הבה ונספור. ובכן — נוכחים בדיון 14 חברי-כנסת. **יוסף פישר (מפא"י):** הדמוקרטיה מרשה לחברי-כנסת שלא להיות כאן.

אורי אבנרי: הדמוקרטיה מרשה גם לעשיר וגם לעני לגנוע ברעב. בכל זאת, אולי תסכים עימי שאין זה נאה שהיוכח על נושאים כליכך מרכזיים מתי נהל בפורום כזה, כאשר רוב חברי-הכנסת וחברי-הכנסת אינם נוכחים. אין זה מוסיף כבוד לבית, ואני שואל את עצמי איך זה נראה לציבור בחוץ.

לגופו של עניין, כבוד היושבת-ראש:

הנושא האמיתי של דיון זה לא היה צריך להיות משרד-האוצר שישנו, עם הטוב והרע שבו — אלא המשרד המרכזי החסר במערכת השלטון: משרד הכלכלה.

גילגוליו של מר ספיר

מבחינה כלכלית, דומה ממשלת ישראל לגוף המצוייד בכל האברים והחושים. אולם חסר בגוף זה החלק האחד, הקטן והקובע: מרכז הבקרה במוח, המתאם בין כל האברים והחושים, והנותן להם הנחייה מרכזית. כך אין חושי-הריח מתואם עם חוש-השמיעה, אין רגל ימין מתואמת עם רגל שמאל.

מה חסר לשלטון זה לשם הכנת המשק? יש לו הכל: שלטון על התעסוקה והאשראי, הנוילות והייבוא, בידי מכשירי-שליטה כגון מיסוי ישיר ועקיף, מכס ותשלומי-חובה, פרמיות וסובסידיות. יש הכל. אולם אין אותו מרכז-בקרה: החלק המרכזי של המוח הצופה מראש את התהליכים, הקובע את התיכונן המיסרתי הכולל, הנותן את (המשך בעמוד 28)

להלן נאומו של ח"כ אורי אבנרי בדיון הכללי על משרד-האוצר. החלק האחרון קוצר במקצת, מפני שהיושבת-ראש הפסיקה את הנואם וקבעה שזמנו עבר.

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הרשו לי להקדים לדברי שתי הערות. ראשית: אני מצטער מאד שראש-הממשלה אינו נמצא עימנו. לא רק מפני שהייתי רוצה שישמע את התייכות המאלף הזה, אלא קודם כל מפני שלא הייתי רוצה שיהיה במקום שהוא נמצא ברגע זה — בקונגו.

אני סבור שביקורו של ראש-הממשלה ביער זה של עמודיית-ליה, בארץ שבה נעשו הדברים המבחיילים שנעשו שם בימים האחרונים — ביקורו של ראש-הממשלה כמצב זה, ברגע זה, במקום זה — הוא בושה וחרפה לכולנו.

זה אינו מוסיף כבוד לכנסת!

הערה שניה: אני תמה על הצורה שבה מתנהלים דיונים אלה על משרד-הממשלה. לכנסת הגוש בשעתו תקציב משרד-האוצר. הכנסת אישרה אותו מזמן. עכשיו אנחנו מנהלים כאן ויכות תקציבי ללא תקציב.

בתום ויכוח זה לא תקבל הכנסת שום החלטה — אפילו לא החלטה פורמלית. הדיבורים נשפכים, כאילו, לתוך חלל ריק.

נשמעת הרצאה של השר, נשמע הדיון של הכנסת, נשמע הסיכום של השר — ובוה נגמר העניין, כאילו כל זה לא היה ולא נברא, וכל המטרה היא למלא כמה עמודים בפרוטוקול.

אני סבור שעל הכנסת לתת את דעתה על כך ולבטל נוהג זה. אם מתנהל ויכות אחרי שכבר אושר התקציב, צריך דינו של ויכות כזה להיות כדיון ויכות על הודעה ממשלתית. כלומר: הוא צריך להסתיים בקבלת החלטות.

אולי זה גם יביא לכך שחברי הכנסת יכבדו את הדיון בנוכחותם, ולא יוצר המצב

אבנרי: אם כן, למה לא לערוך מיסאליעם בין חברי ההסתדרות? **היושבת-ראש מובה פנהררא:** אבקש לא להפריע לנואם.

קרנמן: אני מצטרף לבקשתה של היושבת-ראש לא להפריע לי. ספיר, היושב ליד שולחן הממשלה כשגבו אלי, הסתובב כמה פעמים בעת חילופי דברים אלה והעיקף בי מבטים זועמים ביותר.

היושבת-ראש דבורה נצר: לפי בקשתו? **אורי אבנרי:** לא, אבל אני מקווה — לפי מיסאלת-לבנו.

"מי יקבע את הדרכים לשמירת בריאותו של הציבור ולקידום האמצעים להצלת חייהם? אנשי-ההלכה או אנשי-המדע? וכאן אני משיב באופן חדש-משמעי: אנשי-המדע, אנשי-הרפואה... אנו עוסקים בדיני נפשות ממש..."

אני אומר באופן ברור וחדש-משמעי, שרק הרופא יקבע. בצטטו פרופסורים אמר או שרה-בריאות-לשעבר ושרה-בריאות לעתיד, שהוא שרה-בריאות בממשלה זו המביאה חוק זה:

"חוק הוא שאין בית-חולים יכול לשמש בית הוראה והתמחות בלי מכון פאתולוגי, שמיספר ניתוחי הגחיות בו הוא רב. ברוב ארצות אירופה קיימת חובת ניתוח-המתה בכל בתי-החולים הגדולים, ובכל מיקרה כמעט. אחוזו ניתוחי המתים בסקנדינביה, שחייק, הולנד ועוד, הוא בין 75% לבין 95%."

ואז קרא חברו לסיעה, יוסף קושניר, קריאת ביניים: "אלה ענייני ביונס של הקואליציה." **ביונס של הקואליציה! הקואליציה של אז, ועכשיו הקואליציה של היום. ביונס במחירי-חייהם. מה אומר על זה כבוד השר — היום? חבל שאיננו כאן להביע את דעתו.**

והרי רק לפני כמה שבועות הוא סיפר לנו, בתשובה לשאלתא, על מיקרה בנוגע ללב של הוצאת כלייה מגופו של קורבן-תאונה ושיתלתה בגוף אדם, שהדבר הציל את חייו. כשסיפר זאת הושלך הס בכנסת, והכל עקבו אחרי מוצא פיו בחרדה.

האם מישהו זכר כי ניתוח זה יהיה מחר אסור בתכלית האיסור, דוקא בנסיבות המסוימות האלה שהוזכרו — ואותו אדם, שחי היום לאור השמש — לא היה חי אולי אז כבר היתה מתקבלת הצעת התיקון שאתם, חברי הכנסת, נדרשים להחיש עתה את קבלתה? *

ואתם הליברלים העצמאיים — האם תהיו עצמאיים גם כלפי האידיאלים של עצמכם, כלפי מה שאמרתם רק אתמול? אני מצטט מפי חברת-הכנסת רחל כגן דברים שאמרה ביולי: "התעניינותי מה נעשה בשטח זה בארצות מתקדמות, ובאתי לידי מסקנה שעלינו להתחיר את הצעת-התיקון לממשלה."

מה השתנה מאז? מה השתנה, חוץ מאותו ביונס של הקואליציה — קואליציה חדשה, אבל ביונס יש!

"זהו מיבחן המצפון!"

אפשר להעביר חוק זה בקלות, כשם שנתקבלו חוקים רבים. אבל בחוקים האחרים דובר על מיליונים, ועל מיליארדים. הפעם מדובר בחייהם. **אז דובר בדמים, ועתה מדברים על דם.**

ברותי חברי הכנסת, חברי כל הסיעות — עיני הציבור מופנות אליכם. זה עניין של מצפון. זה המיבחן. האם יצביעו סיעות שלמות לפי הסכמים קואליציוניים על עניין כזה?

האם לא יינתן בעניין זה — עניין של חיים ומוות — חופש הצבעה לכל חברי-כנסת, לפי מצפוני האיש הריבוני?

היתה הצבעה על עונש מות. הכנסת התרוממה לשיא מיסרי, וכל חברי-כנסת הצביע לפי מצפוני. זה היה יום גדול לכנסת. והנה עכשיו, בחוק הגזר מות על בני-אדם — לאלה שלא יקבלו אבר להצלת חייהם, לאלה שהרופא שלהם לא התמחה די צורכה, מפני שלא היו גופות לניתוח — בחוק שיקצרו דמעות של אלמנות ויתומים —

האם כאן תהיה הצבעה אוטומאטית?

* בהשיבו לנאום זה. הודיע שרה-המשפטים כי הממשלה תציע לוועדה, שאליה העבירה הכנסת את הצעת-החוק, לתקן בעניין זה את ההצעה הממשלתית. לפי התיקון לא יהיה גט להבא צורך לחכות חמש שעות, ולא יהיה תוקף להתנגדות המשפחה, במיקרה של העברת אבר מגופו של מת לאדם חי בארץ.

מכל זה אין לקבל את הרושם כי הדיון עצמו היה נרגש, וכי הבית היה מלא עד אפס מקום. להיפך. בשעה 7.15 באותו יום, חצי שעה לפני שבא תורי לנאום, נכחו מלבד הנואם (גרוס, מאג'י), היושבת-ראש (פנהררא) ואני, רק 9 מבין 120 חברי-הכנסת. והם:

רשימת הנוכחים: המנדט — 4 מתוך 49 (אלוני, שרף, אליאב ונצר). גח"ל: 1 מתוך 26 (אבניאל). המפד"ל — 1 מתוך 11 (זוארץ). רפ"י: 1 מתוך 10 (נבו). ל"ע: 1 מתוך 5 (רוזן). רק"ח — 1 מתוך 3 (וילנר). לא נולדו איש ממפ"ם, אגו"י ופא"י.

אותו יום ראינו חובה לעצמנו למחות מעל דוכן הכנסת נגד ביקור לוי אשכול אצל מבוטו התליין. לא יכולנו להגיש הצעה-דחופה-לסדר-היום, כי בינתיים כבר הגיע אשכול לקונגו. הצעה דחופה מתקבלת רק כשאפשר עוד למנוע משהו.

בלית ברירה, הקדמנו את מחאתנו לנאום על האוצר. הוא לא עוררה שום תגובה.

כך פועלת קונוית מפא"י-גח"ל

בשבוע זה נאלצתי לעלות חמש פעמים על דוכן-הנאום, הרבה יותר מכל ח"כ אחר. השמענו שלושה נאומים עקרוניים, הגשנו תריסר שאלות, והופענו בפני ועדת הכנסת כדי לנמק את התנגדותנו להרכב ועדה שתדון בענייני חינוך.

אך חשוב מכל הוא הדבר שלא עשיתי. לא נימקנו בשבוע הצעת-החוק פרטית משלנו. כאן כבר החלה לפעול הקוגנייה העכורה של המערך וגח"ל לסתימת פיגו בשני המישורים החשובים ביותר לגבינו — הצעות לסדר-היום והצעות-חוק פתטיות.

מוכירות הכנסת הודיעה לנו כי הגיע תורנו לנמק את הצעת-החוק שלנו. שנועדה להטיל את ביקורת הכנסת על מאות התקנות שמתקיימים השרים בכל שנה. תקנות אלה משפיעות על חיי-האזרח, לעיתים קרובות, הרבה יותר מן החוקים המתקבלים בכנסת. אך למעשה אין עליהן ביקורת. הצעות להנהיג נוהל שיבטח את אישורן בידי הכנסת.

זהו, לכל הדיעות, נושא חשוב ביותר לדמוקרטיה הישראלית. לולא היתה קיימת אותה קוגנייה עכורה, היינו עולים בשבוע על הדוכן, מנמקים את הצעתנו ומביאים להיכוח עליה.

אולם הקוגנייה קיימת. אמנם עירערנו עליה, אך ועדת-הכנסת פשוט התעלמה עד כה מעירערוננו. מישהו דואג לסחבת בכונה תחילה. כי בינתיים נמצא התקנון החדש בתוקפו וסותם לנו את הפה.

לפי תקנון זה, נובל להעלות רק הצעת-חוק אחת בכל המושב הנוכחי של הכנסת. שקלנו ומצאנו כי אסור לנו לבזבז הזדמנות יחידה זו על הצעת-החוק בנוגע לתקנות, למרות כל חשיבותה. לכן הודענו לכנסת שאנחנו מקפאים אותה.

מה היתה התוצאה? שום הצעה אחרת לא באה במקום זו שלנו. הכנסת פשוט קיצרה את ישיבתה, ושלתה את החברים הביתה שעה לפני הזמן.

הייתכן אישור חותך יותר לאופייה הזדוני של הקוגנייה? היא מונעת בעדנו מלהעלות עניינים חשובים ביותר, בטענה שלכנסת אין זמן. אך השבוע — וגם בשבוע שלפני כן, ולפני שלושה שבועות — אין מליאת-הכנסת יושבת אפילו במשך הזמן הקצר-יחסית שנקבע לישיבותיה. שלוש פעמים התפזרה לפני המועד, מחוסר-תעסוקה.

זהו צד אחד של המטבע. הצד השני נוגע למהות ההצעות המגיעות בכל זאת לדיון. מכיוון שלסיעות הגדולות יש, לפי הסדר החדש, מיספר גדול מאד של הצעות, הן מבוזבות את הזמן בהצעות הגובלות בשטויות.

ולראיה: באותו יום, בו נאלצנו לתת על הצעתנו החשובה, העסיק גח"ל את המליאה בשתי הצעות מיותרות לחלוטין:

● הצעה בקשר לאיסור האונס-סתר. העקרון הוא טוב, ואנחנו הצבענו למענו. אך הצעת-החוק בעניין זה כבר מונחת על שולחן הכנסת, והיא תידון בהרחבה. לא היה שום טעם בעריכת דיון נפרד על הצעתה של גח"ל, שהסדרה אוטומטית מסדר-היום.

● הצעה בקשר למינוי "אומבודסמאן". זהו מכבר הוקמה ועדה מיוחדת של הכנסת לדיון בנושא זה, והיא מגבשת עתה את הצעותיה. ההצעה של גח"ל היתה מיותרת לגמרי, והורדה מסדר-היום באופן אוטומאטי. (בכל זאת הצבענו בעדה, מתוך חיוב העקרון כשלעצמו.)

כך ביזבה הכנסת יום שלם על הצעות הסיעות הגדולות, שכל הנוכחים ידעו שהן מיותרות לגמרי — אך לא נתנה לנו להעלות את הנושא היחיד שהיה חשוב באמת. זו דמותה של הקוגנייה — בפועל.

"זהו נוגד את החוק!"

שימת "אחווה" זכתה בכחירות ב-11 אלף קולות — פי שניים יותר מן המועמד החמישי של ל"ע, שנכנס לכנסת על סמך עודף של 5000 קול. אבל לאחווה חסרו אלפיים קול כדי לעבור את אחידה-הסימה.

ראשי הרשימה (רובם יוצאי עיראק) טענו כי היו איסורים. הם עירערו על התוצאות (המשך בעמוד 29)